

Qoorortuut timmiarsiutillu eqqarasuartartuunngitsut akuersissuteqarnissamik piumasaqaatinut ilanngunneqarnissaat, taamatullu aamma qanoq inissinneqarnissaannut nalunaarsornissaannullu malittarisassaqaarnissaa, sakkunillu pigisaqarnermik tammaasaqarnermillu nalunaaruteqartussaataaannissaq aammalu sakkunik pineqartunik sakkunillu eqqarasuartartunik inuussutissarsiutigalugu piniarnermut atugassanik pisaarnissamut 16-inik ukioqalereersimanissamik piumasaqaateqalernissaa siunertaralugu Nunatsinni sakkut pillugit inatsiliornerup sukannerulerersinnissaa anguniarlugu Naalakkersuisut danskit naalakkersuisuinut saaffiginnissuteqarnissamik peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

(Justus Hansenimit, Demokraatitineersumit saqqummiunneqartoq)

pillugu

Inatsisit Atortinneqarnerannut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani saqqummiunneqartoq

Inatsisit Atortinneqarnerannut Ataatsimiititaliaq suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Isak Hammond, Inuit Ataqtigiit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraatit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut

UPA2010-mi ulloq 27. april 2010-mi siullermeerinerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

Siunnersuutip imaa siunertaalu

Nunatsinni sakkut pillugit inatsisip sukannerulerersinnissaanik kissaateqarneq siunnersuummi tunngaviuvoq. Qoorortuut timmiarsiutillu eqqarasuartartuunngitsut piginissaannut akuersissummik peqarnissamik piumasaqaammi ilanngunneqassasoq siunnersuutigineqarpoq, taamatullu toqqortarinissaannut nalunaarsortissimanissaannullu piumasaqaat kiisalu aallaasinik pigisaqarneq peqarunnaarnerlu pillugit nalunaartussaataaneq eqqarsaatigalugit. Aamma qoorortuunik aallaasinillu pisaarsinnaanermi ikinnerpaamik 16-inik ukioqarnissaq siunnersuutikkut kissaatigineqarpoq.

Inatsisartut siunnersuummik siullermeerinninnerat

UPA2010-mi siunnersuutip siullermeerneqarnerani siunnersuummi anguniakkat piviusunngortinnissaannut partiit akornanni amerlanerussuteqartoqanngitsoq paasinarsivoq. Taamaattumik maleruagassat massakut atuuttut naleqqutuusut Siumut isumaqarpoq.

Aallaasit pillugit inatsisip sukannerulersinnissaani pissutsit erseqqinnerusut aaqqiiviginissaat siunertaralugu Naalagaaffimmi oqartussanut Naalakersuisut saaffiginneqqaarniarnerannut partii isumaqataammat siunnersuut massakkut piviusunnigortinneqartariaqanngitsaq Inuit Ataqatigiit isumaqarput. Siunnersuut massakkut ilusimisut akuersissutigineqassasoq Demokraatit inassutigaa.

1. Siunnersuummi immikkoortut pingaernerit

Sakkut pillugit inatsit naalagaaffiup susassaqarfigaa, Inatsisartulli tassunga isummernissaat aammalu maleruaqqusat atuuttut allangortinneqarnissaat siunertaralugu naalagaaffimmi oqartussaasunik oqaloqatiginninnissamik Naalakkersuisut peqquneqarsinnaanerattamatuminnga soorunami mattunneqanngillat. Tamatumunnga naapertuuttumik siunnersuut oqaasertalersugaavoq.

Sukannerulersitsinissamik siunnersuuteqartup kissaatigarnera immikkoortunut pingasunut sammititaavoq:

- A) Qoorortuut timmiarsiutillu – aallaasinut allanut sanilliullugit – sakkoqarsinnaanermut akuersissummik piumasaqaateqarfiunngillat (tamatumani aallaasit arlalissuarnik aalajangersimasumillu amerlassusilinnik imaqarsinnaasut pinnagit¹). Qoorortuut timmiarsiutillu sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piumasaqaammatt ilanngunneqarnissaat siunnersuuteqartup kissaatigaa. Taamaalilluni sakkunik nalunaarsuinissaq pillugu maleruaqqusanut atuuttunut allanut aammalu sakkut pigisattammaasallu nalunaarunaarutigineqartussaataitanerannut koorortuut timmiarsiutillu aamma ilanngunneqassapput.
- B) Qoorortuut timmiarsiutillu sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piumasaqaammatt ilanngunneqarpata taakku toqqortarineqarnissaannut piumasaqaatinik politimesteri akuersissummik aalajangersaasinnaassaaq, tamannalu siunnersuuteqartumitt kissaatigineqarpoq.
- C) Koorortuunik timmiarsiutinillu pisaarnissami minnerpaamik 16-inik ukioqalereersimanissamik piumasaqaat atuutsinneqalissasoq siunnersuuteqartup kissaatigaa.

Immikkoortut taakku pingasut pillugit ataatsimiittitaliap isumaliutai matuma kinguliini ataasiakkaarlugit nassuiaatigineqarput.

A. Akuersissuteqarnissamik piumasaqaat

Koorortuut timmiarsiutillu sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piumasaqaammatt ilanngunneqarnissaannik siunnersuuteqarnermi siunertatut oqaatigineqarpoq assersuutigalugu inuk pineqartumik sakkoqarluni inummut ulorianaatilimmik pinerliisimanermut

¹ Taamaattorli pisisoq/piginnittoq inuussutissarsiutigalugu piniarnermut allagartaqarpat aallaasit arlalissuarnik imaqarsinnaasut akuersissuteqarnani pisiarineqarlutillu pigineqarsinnaapput, tak. sakkut ilanngunneqanngitsut pillugit nalunaarut

eqqartuunneqarsimappat aallaammik pigisaqarnissamut mattunneqarnissaata periarfissinneqarnissaa.

Kisitsisisut paasissutissanik ataatsimiititaliap suliarinninnissaanut atugassanik Kalaallit Nunaanni politimesteri ataatsimiititaliap qinnuigaa. Politimesteri imatut akissuteqarpoq: *“Inunnut navianaatilimmik pinerluttuliornermi allaasit qanoq atugaatigisarnerat pillugu kisitsisitigut paasissutissanik ajoraluartumik soqanngilaq. 2009-mut atatillugu toqutsinerit pillugit paasissutissat Kalaallit Nunaanni Politiit suliaat pillugit Nalunaarutinit (2005-2008-mut misissorneqareersunit) aamma Nordpolimit nalunaarutinit pissarsiarineqarsinnaapput.”* (Ilanngussaq 1). Aammattaaq politimesterip allagaani allassimavoq toqutseriarnerit sakkut toqutsissutaasut suunerinik sukumiisumik paasissutissartallit politeeqarfiit nalunaarutaannit pissarsiarineqarsinnaasimangitsut. Taamaattumik paasissutissat ilaat titarnertaap tulliani taaneqartut toqutseriarnerit nalunaarutigineqartut amerlassusiinut tunngasuupput politeeqarfiit nalunaarutaannit paasissutissiissutaanatik.

Nunatsinni aallaasit qanoq atugaatiginerat eqqarsaatigalugu aallaasinik atornerluineq annikitsuinnartut oqaatigineqartariaqarpoq.

Saniatigooralugu piniarsinnaanermut allagartat inunnut 8.000-it missaanniittunut aammalu inuussutissarsiutigalugu piniarsinnaanermut allagartat inunnut 2.400 missaanniittunut nuna tamakkerlugu tunniunneqarsimasut Naalakkersuisut akissuteqaamminni paasissutissiissutigaat. Allaasit tamarmiusut amerlassusiat annertunerujussuussasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Taamaalilluni innuttaasut 12-init qummut ukiullit 1/5-lii sinnerlugit minnerpaamik aallaammik ataatsimik pigisaqarput. Taamaakkaluartoq inummut ulorianaatilimmik pinerluuteqarnermi aallaasit atorneqartarnerat qaqtigoorpoq.

	Toqut-sinerit	Taakku-nannga aallaasit piniutit	Taakkunannga saviit	Toqut-seriarnerit	Taakku-nannga aallaasit piniutit	Taakkunannga saviit
2005	8	0	7	18	2	
2006	8	0	4	12	1	3
2007	8	0	5	17	0	
2008	7	1	2	22		
2009	9	3	3	19		15
Aggua-qatigiis-sillugit	8	0,8	4,2	17,6	0,6	3,6

Tabelimi siulianiittumi toqutsinerni toqutseriarnernilu saviup toqutsissutitut qasseriarluni atorneqartarsimanera takutinneqarpoq.

Tamaalilluni tabelimi nunatsinni toqutsisarnerni toqutseriartarnernilu tamani aallaasit toqutsissutaasarsimanerat annikitsuinnaasoq takuneqarsinnaavoq. Pissutsit piviusut

tunngavigalugit annerusumik savik toqutsissutaasarsimavoq. 2005-2009-mut suliani toqutsinernut tunngasuni agguaqatigiissillugu sisamanit amerlanerusuni savik atorneqartarsimavoq ukiumulli toqutsinerni agguaqatigiissillugu ataaseq ataallugu allaasit piniutit atorneqartarsimallutik. Ukiuni taakkunanerpiaq toqutseriarnerni ukiumut agguaqatigiissillugu toqutseriarnerni 3-nit amerlanerusunit savik atorneqartarsimavoq, toqutseriarnerni ataaseq ataallugu aallaat piniut aaguuqatigiissitsinermi atorneqarsimalluni.

Sakkut pillugit inatsit atuuttoq malillugu aallaasinik pisiniaraanni pigisaqarniaraannilu politimesterip akuersissuteqarnissaa piunasaqaataavoq. Taamaattorli pisisoq/piginnittoq inuussutissarsiutigalugu piniarsinnaanermut allagartaqarpata aallaasit arlalissuarnik amerlassusilinnik imaqarsinnaasut ilaat akuersissuteqarnani pisiarinearlutillu pigineqarsinnaapput. Aammattaaq koorortuut timmiarsiutillu nalinginnaasut sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piunasaqaammut ilaatinneqanngillat.

Qinnuteqartup inuttut atugai maannamullu pissusilersuutai pillugit paasissutissanik qinnuteqaatip akuerinissaanut nangaassutaasinnaasunik peqanngippat sakkoqarsinnaanermut aatsaat akuersissuteqartoqarsinnaavoq.

Koorortuut timmiarsiutillu sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piunasaqaammik siunissami aamma ilaatinneqassappata inummut assersuutigalugu aallaasinik isumannaatsumik inissiisimanninnermut, illoqarfimmi aallaasersornermut imaluunniit aallaat atorlugu allanut eqqaassinnermut qunusaarinnermulluunniit eqqartuunneqarsimasumut sakkoqarsinnaanermut akuersissummik tunniussinissaq politiit taamaalillutik itigartissutigisinnaavaat.

Aamma inuttut atukkat qinnuteqartup peqqissusianut attuumassutillit pissutsit apeqqutaatillugit itigartissutitaasinnaassapput. Assersuutigalugu tamanna atuussinnaavoq utoqqalilluni sanngiillinnermi, sajunnermik nappaateqalernermi imaluunniit isigisap annertuumik ajortinnerani.

Sakkoqarsinnaanermut akuersissut tunniunneqareersoq pigisaqartumit qaqugukkulluunniit arsaarinnissutigineqarsinnaassaaq. Politiit ullumikkut taama periarfissaqanngillat. Saniatigooralugu inuussutissarsiutigaluguluunniit piniartup sakkuni pinerluttulerineq pillugu inatsimmut politiilluunniit aalajangersagaannut akerliusumik atorpagu sakkoq arsaarinnissutigineqarsinnaavoq, saniatigooraluguli inuussutissarsiutigaluguluunniit piniartuq pineqartoq – akissaqaruni – nutaamik sakkusinissaminut inerterneqarsinnaanngilaq.

Taamaalilluni inuit sakkunik akisussaassuseqanngitsumik atuisimanermut eqqartuunneqarsimasut – tunngaviusumik isigalugu – sakkoqaqqilernissamat taamaalillunilu allanik ulorianartorsiortitseqinnissamat siunnersuutikkut sunniuteqarluartumik mattunneqarsinnaapput.

Tamatumanili sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piunasaqaatip sunniuteqarluartumik malitsinneqarnissaa pisariaqarpoq. Inuk sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqanngitsoq ikinngutiminit koorortuumik pisinissamat atornissamulluunniit inatsit malillugu pisinnaatitaanngilaq, taamaakkaluartorli takorloorneqarsinnaavoq (kammalaatinilu)

taamaaliornissamik aalajangertut – pingaartumik isumaqarunik iliuuserisamik unnerluutigineqarnissaa allatulluunniit politiinit ilisimaneqalernissaa ilimanarpallaanngitsoq.

Aammattaaq inuppassuit – minnerunngitsumik nunaqarfinni isorliunerusunilu najugallit - isertitanik neqinillu piniarnikkut pissarsiarineqarsinnaasunik pinngitsuuisinnaannginnerat eqqarsaatigineqartariaqarpoq. Taamaattumik sakkoqarsinnaanermut akuersissummik annaasaqarnej Danmarkimut sanilliullugu nunatsinni allatut artornarnerungaartumillu sunniuteqarsinnaavoq.

Aammattaaq piumasaqaat politiinut nukinnik atuiffiusariaqassaaq, taamaalillunilu politiit suliassaat allat kingullinneqartarsinnaassallutik. Minnerunngitsumik maleruagassat nutaat atuutileraneranni piffissami ikaarsaariarfiusumi nukiit atuisoqartariaqassaaq, tamatumani sakkut 10.000-nit amerlanerit nalunaarsorneqarlutillu akuersissutit taakku amerlaqataat tunniunneqassammata.

Sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik nalunaarsorneqarnissamillu il.il. piumasaqaat maanna sakkunik piginnittut siunissamilu piginnittunngortussat akiliuteqartalernerannik kinguneqassaaq. Sakkoqarsinnaanermut akuersissut maleruagassat atuuttut malillugit sakkumut ataasiinnarmut atuussinnaavoq² ukiullu tallimakkaarlugit nutarterneqartassalluni. Akuersissummut siullermut akiliut 840 kr.-iuvoq tulliinullu 420 kr.-iulluni.

Kiisalu sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piumasaqaat nunatta ilaani politeeqarfimmu ungasittuniittuni suliassanut atatillugu ajornartorsiortitsisinnaassanersoq isumaliutigissallugu tunngavissaqarsinnaavoq.

B. Sakkunik toqqortarinninnermi piumasaqaatit

Ataatsimiititaliap suliarinninneranut atatillugu ataatsimiititaliaq Kalaallit Nunaanni politimestrimik ataatsimeeqateqarpoq. Politimesterip ataatsimiinnermi ilaatigut oqaatigaa innutaasut sakkunik atuiallaqisutut nammineq isigigini sakkullu isumannanngitsumik toqqortarineqartarnerat qaqutigoortuusoq. Aammattaarmi sakkut paarnaartartumi toqqortarineqarnerat qaqutigoortuuvoq sakkullu patruunit ilanngullugit umiatsiamiitsinneqartarat nalinginnaavoq. Taamaattorli patruunit patruunilerfinnut ikkusimatinneqartanngillat.

B.1. Sakkunik isumannaatsumik toqqorneqarsimanngitsumik meeqqat pinnguarnerni aallartoornerit

Aallaasinik isumannaatsumik toqqortarinninnginneq meeqqat mikinerit aallaasinik pinnguartillutik aallartoorsinnaanerannut pissutaasinnaavoq. Suliaq politiit 2007-imi sulinertik pillugu nalunaarusiaanni eqqaaneqartoq tamatumunnga takussutissiivoq:

”Meeqqat tallimat qulit aqqaneq-marlullu akornanni ukiullit angallammi nunami qaqeqqasumi qoorortuunik marlunnik nassaarput. Arpaqattaarlutik pinngualeruttortut tassanngaannaq igeriapallappoq. Qujanartumik eqqortittoqanngilaq. Meeqqat qoorortuut iperapallappaat politiinillu oqaloqateqarusuppallaaratik.

² Taamaalilluni akuersissuteqartariaqartunik sakuutilik marlunnik sakkoqaruni akuersissutinik marlunnik qinnuteqartariaqarpoq tamaasalu immikkut akilerlugit.

Kingorna paasineqarpoq aallaasit marluullutik patronilerfii imaqsimasut kiisalu magasiinaat patroninik aamma imaqsimasut.”

Uani assersuutigineqarpoq patruunit piginnittup patruunilerfimmu ikkussimammagit aallaasillu umiatsianmut qimaannarsimallugit.

Suliaq taanna pillugu politeeqarfiit nalunaarutaanni allaasit taama qimanneqartarnerat nalinginnaasuusoq paasissutissiissutigineqarpoq.

Aallaasit taama qimanneqartarnerat nalinginnaasoq politiit sulinertik pillugu nalunaarusiaminni paasissutissiissutigaa.

Aamma qoorortuut politiit tiguneqartarnerat piginnittorlu politiit maleruaqqusaannik unioqqutitsisutut unnerluutigineqartoq paasissutissiissutigineqarpoq.

Taamaalilluni aallaaniarnermi sakkut sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piunasaqaatitaqanngitsut toqqortarineqarnissaat pillugit sakkut pillugit inatsimmi maleruaqassanik aalajangersagaqanngikkaluartoq sakkunik imalinnik qimatsineq politiit maleruaqqusaat naapertorlugit akiliisitsinermik arsaarinnissuteqarnermillu kinguneqarsinnaavoq.

Pissutsit apeqqutaallutik pinerluttulerineq pillugu inatsimmi § 90, imm. 1 (pigisanik navianaatilinnik mianersuaalliorluni atuneq) aamma atorneqarsinnaassaaq. Piaaraluni mianersuaalliorluniluunniit sakkunik navianaatilinnik meeqqamut aqqaneq marluk inorlugit ukiulimmut (kiisalu aalakoortumut, niaqulaartumut eqqarsartaatsimigulluunniit kinguarsimasumut) tunniussineq pinerluuteqarnertut aalajangersakkakut inissineqarpoq.

Taamaattorli politiit maleruaqqusaat (najukkani eqqissisimatitsiniarluni torersumillu ingerlasoqaqqullugu aalajangersakkat) pinerluttulerinerlu pillugu inatsit sakkunik toqqortarinninnermut (kisimik) maleruaqassiinerat killeqartutut oqaatigineqarsinnaavoq, taakkunanani aallaaniarnermi sakkut qanoq toqqortarineqarnissaat pillugu innersuussutinik aalajangersimasunik aalajangersaasoqarsimanngimmat.

B.2. Najugaqarfinni aallaasersortarnerit

Najugaqarfinni aalakoortuunerusut aallaammik eqqartarnerat pisarpoq.

Aallaammik eqqarnermi inuit allat navianartorsiortinneqarpata pisoq pinerluttulerineq pillugu inatsimmik unioqqutitsineruvoq. Navianartorsiortitsisoqarsimanngippat pisoq politiit maleruaqqusaanni ilaatinneqassaaq nalinginnaasumillu akiliisitsinermik sakkumillu arsaarinninnermik kinguneqassalluni.

Sakkunik toqqortarinninneq pillugu maleruaqqusanik atuutsitsilerneq taama eqqartoqartarnerit pinaveersaartinniarnannut annertunerusumik sunniuteqarnaviannngilaq.

Toqqortarinninnermut piunasaqaatit apeqqutaatinnagit taamaattoqarpoq: Inuup aalakoortorujussuup sakkuusivini imassaasivini ammarsinnaavai makisartui aallaammut ikkussinnaallugit kiisalu aallaat immerlugulu paarnaarnerussaarsinnaavai.

Pissutsilli apeqquataatillugit toqqortarinninnermut maleruagassat aalakoortut (qiimmassimaarlutik puuarrallutilluunniit) *inuit allat* aallaasiannik atuinissaat sunniuteqarluartumik pinaveersimatissinnaassavaat.

B.3. Sakkunik tillinniarneg

Sakkunik toqqortarinninneq pillugu maleruagassat sakkunik tillinniarnermut pingaaruteqarsinnaapput. Assersuutigalugu koorortuut aallaasillu sakkuusivimmi paarnaartartumi, sakkunik nivinngaavinni paarnaartartuni assigisaaniluunniit toqqortarineqarnissaa aalajangersarneqarpat sakkut taakku tillinneqaratarsinnaanerit soorunami annikillissaaq.

Naak sakkunik aamma nunatsinni tillittoqartaraluartoq [kisitsisitigut paasissutissat uunga ilanngunneqassapput] sakkut tillitat assersuutigalugu Danmarkimisulli atornerlunneqarsinnaanerit annertutiginnimmat eqqumaffigissallugu tunngavissaqarpoq. Tamatumunnga assersuutigalugu pissutaavoq aallaasit atorlugit ujajaanerit nunatsinni ataatsimut isigalugu pineq ajormata, soorluttaaq inupiloqatigiit sakkulersorlutik imminnut sorsuttarnerit (ataatsimut isigalugu) maani ilisimaneqanngitsut.

Taamaalilluni aallaasinik tillinniartarnerit innuttaasut isumannaatsuunissaannut immiini navianartorsiortitsinngillat – tilliffigittumulli soorunami ugornartarlutik.

B.4. Toqqortarinninnermut piumasagaatit pillugit ataatsimiititaliap isumaliutigisai

Sakkunik toqqortarinninneq pillugu maleruagassanik atuutsitsisoqalernissaanik siunnersuut pillugu ataatsimiititaliap ataatsimut isigalugu oqaatigissavaa maleruagassat taamaattut – malinneqarunik – meeqqat peqataaffigisaannik aallartoorluni ajutoortoqarsinnaanera kiisalu inuup aalakoortumi pulaartup sakkunik pulaarfimminiittunik atuisinnaanera millisissavaat.

Kiisalu sakkuusivimmi paarnaartartumi, sakkunik nivinngaavinni paarnaartartuni assigisaaniluunniit toqqortarinninnissamik piumasagaateqartoqarneratigut aallaasinik tillinniartoqarsinnaanera millisinneqassaaq – tamannali innuttaasut isumannaatsuunissaat eqqarsaatigalugu tunngaviatigut annertunerusumik sunniuteqarnaviannigilaq.

Aallaasinik imassanillu toqqortarinninnermut maleruagassanik Danmarkimi maleruagassat assingini atuutsitsilerneq inuussutissarsuutigalugu saniatigooralugu nunatsinni piniartunut 2.-3.000 kr.-it ataannagit ataasiartumik aningaasartuuteqaataassaaq.

Piumasagaatilli sakkukinnerit aqutugalugit sunniutissatut kissaatigineqartup angunissaa ajornannginnerisooq apeqquataavoq. Assersuutigalugu isumaliutigineqarsinnaavoq imassat toqqorsivimmi paarnaarsinnaasumi toqqortarineqarnissaannik matuersaatinillu susassaqqanngitsunit figuneqarsinnaajunnaarlugit toqqortarinninnissamik piumasagaat isumannaatsuunissap pitsanngorsarnissaanut immiini naammannginnerisooq.

Koorortuunik toqqortarinninnermi makisartuisa peertarnissaannik taakkulu toqqorsivimmi paarnaartartumi immikkut toqqornissaannik piumasagaatinik aamma aalajangersaasoqarsinnaavoq aammalu timmiarsiutit eqqarsaatigalugit taakku savissaat eqquilu avissartinneqarnissaannik eqquisalu toqqorsivimmi paarnaartartumi immikkut toqqornissaannik piumasagaatinik aalajangersaasoqarsinnaalluni.

Siunnersuutip oqaasertalersugaanera malillugu koorortuunik aallaasinillu toqqortarinninnissamik piumasagaat piumasagaatitut aalajangersaganngortinneqartariaqassaaq, taamaalillunilu siunnersuutip ilaata sakkoqarsinnaanermut akuersissuteqarnissamik piumasagaammut tunngasup akuersissutigineqarnissaa tamatumani apeqquataassalluni. Tunngaviusumilli isigalugu tamatumunnga taarsiullugu piumasagaatit taamaattut sakkut pillugit inatsimmi imaluunniit taanna naaportorlugu nalunaarummi aalajangersarnissaannut akimmiffissaqanngilaq.

Sakkuutilinnut piumasagaatinik allanik atuutsitsilernissaq aamma isumaliutigineqarsinnaavoq: Aallaaniarsinnaanermut piniarsinnaanermullu allagartaqalernissamut akisussaaffigisanut sillimmasersimanissaq nunatsinni ilaatinneqanngimmat assersuutigalugu isumaliutigineqarsinnaavoq akisussaaffigisanut sillimmasiisarnissamik piumasagaat pingaaruteqassanersoq, taamaalilluni aallartoorfigitittut (imaluunniit taakku qanigisaat) ajoqusernermut atatillugu taarsiiffigitinnissamut qulakkeerunneqassallutik.

C. 16-inik ukioqalersimanissamik piumasagaat

Siunnersuutip immikkoortuisa pingajuat kingullerlu koorortuunik timmiarsiutinillu pigisaqarsinnaanermut 16-inik ukioqalersimanissamik piumasagaateqalernissamut tunngasuuvoq.

Meeqqat inuusuttullu 16-it inorlugit ukiullit sakkumik aallaasit ulorianartigisumik akisussaassuseqartumik toqqissimanartumillu atuisinnaanissamut piareersimanissaasa tamatigit ilisimagineqarsinnaannginera siunnersuutip immikkoortuani tassani tunngaviuvoq. Biilersinnaanermut allagartartaarnissamut ukiutigut killigititanut tunngavigineqartup assingi matumani atuupput.

Siunnersuutip immikkoortuani tassani anguniakkat ataatsimiititaliamit paasilluarneqarput.

Paasissutissanilli meeqqat inuusuttullu aqqaneq marluk 16-illu akornanni ukiullit allanut sanilliullutik aallartoorluni ajoqusernemi annertunerusumik peqataasarnemannik takutitsisuusunik ataatsimiititaliaq pigisaqanngilaq.

Nunatsinni inuit amerlasuut koorortoortik siulleq apersortinninnerminni tunissutisiarisarpaat aammalu ilaqqat utoqqaanerusut, amerlanertigit ataatik peqatigalugit piniariarnemi piniarneq aallaasinillu atuneq pillugit ilinniartinneqartarlutik.

Siunnersuut siunertarisap akerlerluinnaanik sunniuteqarsinnaavoq, tassalu aallaaniarnermi sakkunik eqqortumik akisussaassuseqartumillu atuinissamik inuusunnerusunik ilinniartitsinissap ajornakusoornerrulnerna. Taamaattoqaratarsinnaanera siunnersuut pillugu isumaliutersuutinut aamma ilanngunneqartariaqarpoq.

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit paasissutissat malillugit meeqqanut/inuusuttunut 16-it inorlugit ukiulinnut 2008-mi aamma 2009-mi agguqatigiissillugu 70 missaanniittunut saniatigooralugu piniarsinnaanermut allagartat

ullumikkut tunniunneqarsimapput. 2010-mi maajip qaammataata tungaanut saniatigooralugu piniarsinnaanermut allagartat 46 missaat 2009-mi inummut ataatsimut ukiorlu manna maajip qaammataata tungaanut meqqanut/inuusuttunut 16 inorlugit ukiulinnut 3- nut tunniunneqarsimapput. Aammattaaq 2008-mi meeqqanut/inuusuttunut 16-it inorlugit ukiulinnut 4-nut inuussutissarsiutigalugu piniarsinnaanermut allagartat tunniunneqarsimapput. Pineqartut tamarmik siunnersuummit eqqorneqassapput, tamannali inuusuttunut inuussutissarsiutigalugu piniartunut annertunerpaamik kinguneqassaaq, taakku pingaartumik nunaqarfanni isorliunerusunilu ilaqtumik isertitaannut tapeeqataassutaat ilaqtariinnut ataasiakkaanut annertoorujussuarmik pingaaruteqartarmat. Tamanna aamma takkuitsoorneqassanngilaq.

Siunnersuuteqartup anguniagai allatut sakkukinnerusumik eqquisumik malinniarneqarsinnaanersut isumaliutigineqarsinnaavoq. Meeqqat/inuusuttut ukioq aalajangersimasooq ataallugu ukiullit inersimasumik sakkunik ilisimasaqarluartumik nakkutigineqarlutik ilitersorneqarlutillu aatsaat aallaaniarnermi sakkunik atuisinnaatinneqarnissaat immaqa periarfissaasinnaavoq.

Allannguutissatut siunnersuut pillugu ataatsimiititaliap isumaliutai

Isummat siuliani oqaatigineqartut tunngavigalugit sakkut toqqortarineqartarnissat pillugu piimasaqaammut allannguutissatut siunnersuummik aamma meeqqat/inuusuttut taamatut ukiullit inersimasumit sakkut passunnissaannik ilisimasalimmit nakkutigineqarlutillu ilitersorneqartut kisimik sakkunik piniutinik atuisinnaatitaalernissaat pillugu piimasaqaammik ataatsimiititaliaq saqqummiussissanersoq ataatsimiititaliap oqaluuseraa.

Allannguutissatut siunnersuut taama ittoq kissaatigineqartutut sunniuteqassanersoq pillugu inaarutaasumik naliliinissamut tunngavissatut paasissutissanik naammattunik pigisaqarnani ataatsimiititaliaq aammattaaq isumaqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu sakkut pinerlunnikkut inunnut navianartumik sakkunik atonerluisarneq aallartoornikkullu ajunaartarnerit ikilisinniarlugit sakkut pillugit inatsisip sutigit sukannernerulersinnissaa pillugu erseqqinnerusumik misissuinermit Naalakkersuisut aallartitsinissaat pisariaqartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Sakkut pillugit inatsisip sukannernerulersinnissaanut innuttaasut isumaat misissuinermit qulaajarneqartariaqartut ataatsimiititaliaq aammattaaq isumaqarpoq. Sakkut pillugit inatsisip sukannernerulersinnissaanut soqutigisallit isumaat misissuinermit ilanngunneqassasut ataatsimiititaliap aamma kissaatigaa. Tassungaaq atillugu ilaatigut Piniarnermut Siunnersuisoqatigiit, matumani ilanngullugit Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK) aamma Tapertaralugu Piniartullu Aalisartartullu Kattuffiat (TPAK) kiisalu KANUKOKA ilanngunneqassasut ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Inatsisip Atortinneqarnerannut Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Siuliani taaneqartut tunngavigalugit **allannguutissatut siunnersuummik** imaattumik ataatsimiititaliaq isumaqatigiittoq saqqummiussissaaq:

“Pinerlunnikkut inunnut navianartumik sakkunik atonerluisarneq aallartoornikkullu ajunaartarnerit ikilisinniarlugit sakkut pillugit inatsisip sutigit

sukannerulerersinneqarnissaa pillugu nassuiaammik Naalakkersuisut
kingusinnerpaamik 2012-imi upernaakkut ataatsimiinnermi
saqqummiussisussanngorlugit suliassinneqarnissaat pillugu Inatsisartut
aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nunatsinni aallaasit qanoq atorneqartarnerat
qanorlu amerlassuseqarnerat pillugu misissuineramik aamma sakkut pillugit inatsisip
sukannerulerersinnissaannut innuttaasut isumaat aamma suliamut soqutigisallit
isumaat ilanngullugit nassuiaat imaqassaaq.”

Allannguutissatut siunnersuut akuersissutigineqassasoq ataatsimiititaliap
isumaqatigiittup inassutigaa.

Taama oqaaseqarluni Inatsisip Atortinneqarnerannut Ataatsimiititaliap siunnersuut
aappassaaniigassanngortippaa.

Isak Hammond
Siulittaasoq

Andreas Uldum

Harald Bianco

Anders Olsen

Doris Jakobsen